

Óli Jacobsen

Valdimar Tómasson:

KORNVELTING Á SKIPANESI

Ein partur av okkara landbúnaðarsøgu hevur verið kornvelting. Tey eru ikki mong ið minnst tað. Men 88 ára gamli Valdimar er ein teirra sum minnst.

1. partur

Fyrst í árinum høvdu vit eina ættarsøgu úr Ytsta-húsi á Skipanesi. Ein av hesi ætt er Valdimar Tómasson, sum er ein framúr frásøgumaður. Vit hava fyrr havt hansara søgu um pápan, Tummas, sum fyri 100 árum síðan arbeiðdi á hvalastøð í Suður Georgia í Suðuratlantshavinum.

Tann mest spennandi í hesi frásøgn var um pólfararan Ernest Shackleton, sum gjørdist heimskendur fyri sínar ferðir til Suðurland, og sum Tummas kendi. Tá var hvørki útvarp ella sjónvarp, so tey høvdu góða tíð at lurta. Tað kendist næstan, sum at Ernst Shackleton gjørdist húsfolk heima hjá teimum.

Skipið hjá Shackleton "Endurance" lá ein góðan mánað á King Edvard Cove, sum Gryteviken var kallað á enskum. Smiðurin á støðini og Tummas gjørdur eitt tannhjól aftur umborð á skipi hansara. Hetta tók sína tíð, so Tummas kom tí at kenna allar umborð, eisini Ernest Shackleton sjálfvan.

Vit hava aftur eina frásøgn, hesa ferð um kornvelting, sum hann minnst hetta. Seinni hevur Valdimar frásøgn um smiðjuna hjá pápanum og um lívið á byggd.

Fimm traðir á Skipanesi

Tey fimm húsini á Skipanesi hava átt hvør sína trøð, sum var grundarlagið fyri húsarhaldinum. Hús og úthús stóðu á trøðni, meðan neystini stóðu í fjøruni undir trøðni. Her skuldi hoyggjast og her skuldi veltast. Traðirnar vóru leigaðar frá bøndrunum av teimum upprunaligu niðursetumonnunum. Tað tyktist sum at upprunaliga leigan hevur verið at skula arbeiða fyri bóndan. Eitt skjal er sum sigur, at árliga leigan var fyra arbeiðsdagar. Í dag vildu vit sagt, at hetta svaraði til góðar kr. 4.000.

Kornvelting

Her fari eg at siga frá, hvussu vit veltu korn á Skipanesi. Tað hava verið misjavnar metingar um,

Valdimar við kvørnini í tí savni, hann hevði heima við hús.

hvørji ið vóru bestu kornplássini í Føroyum. Eg tosaði einaferð við gamla djóralæknan Dánjal Bærentsen úr Kvívík. Eg sigi við hann, at eg eri føddur á Skipanesi. Hann segði seg hava hoyrt, at Skipanes var besta kornpláss í Føroyum.

Eg haldi, at góða vesturskinið man hava gjørt sítt til, at langabbi og langomma fluttu úr Sjóvartúni á Skála yvir á Skipanes.

Stríð at fáa tøð

Tað, sum eg minnst best, var tað varandi stríðið at skaffa tøð. Tað, sum kom undan kúnni, var avmarkað. Umframt korn skuldu epli eisini veltast. Nógva epli vórðu velt. Tað mesta, sum eg minnst at verða sett niður av eplum, vóru seks tunnur.

Sum ískoyti til neytatøðini fingur vit heilt fitt av tara, sum vóru frálík tøð.

Smáir garðar vórðu gjørdir út á sjógv at samla taran, sum rak framvið, og ofta var gingið gjøgnum fjøruna við leypu at taka tara upp.

Á Skipanesi var tað ikki á

við grasinum niðureftir. Um várið varð saksað og so skuldi kornið sáast. Alt skuldi lærast. Var vindur mátti hondin, ein sáaði við, haldast nærri veltuni, so kornið ikki feyk út í gravirnar. Tað kundi henda, at um summarið kundu øks koma upp úr gravunum, og tá bleiv spurt, hvør ið hevði sáað.

Kappaðist við Jóan Jakku í Gerði

Tá eg var um seks sjeva ára aldur, var eg longu farin at velta korn sjálvur. Eg og skyldmaðurin Jóan Jakku í Gerði, kendi yrkjarin, plagdu at kappast um, hvør ið hevði tann besta akurin av havra og bygg.

Jóan Jakku var 11 mánaðir eldri enn eg. Mamma hansara, Jóhanna, og eg vóru systkina-børn, páparnir vóru beiggjar.

Umframt hetta vóru eg og pápi hansara Sámur úr Skálabotni trýmenningar, so vit vóru í ætt í bæði borð.

Jóhanna, mamma "vina", sum Jóan Jakku varð kallaður á Skipanesi, og omma Óla Jacobsen, Elspa Sofia, vóru systrar. Hon giftist til Norðragøtu við Óla Jákup í Tjørnustovu. Tískil vóru eg og omma Óla systkina-børn. Elspa Sofia doyði 24 ára gomul í 1917 frá tveimum smáum synum.

Gud kundi ikki hava skapt rottuna

Ein stórir óvinur í hesi velting var rottan, sum kundi leggjast á akurin. Vit høvdu altíð fyra kettur, og tær tóku væl rottur. Vit lærdu tær longu sum kettlingar at taka rottuungar.

Vit gjørdur ofta tað, at vit

Jóan Jakku í Gerði og Valdimar kappaðust um, hvør ið hevði tann besta kornakurin.